

ЛІТЕРАТУРА

1. Бармак М. В. Формування владних інституцій Російської імперії на Правобережній Україні (кінець ХУІІІ - перша половина ХІХ ст.). Тернопіль: Видавництво Астон, 2007. 512 с.
2. Бармак М. В. Формування російської імперської системи державної служби на українських землях (ХУІІІ - ХІХ ст.). Тернопіль: Видавництво Астон, 2016. 392 с.
3. Бовуа Д. Шляхтич, кріпак, ревізор. Польська шляхта між царизмом та українськими масами (1831-1863). К.: ІНТЕЛ, 1996. 416 с.
4. Головка О. М. Виникнення казенних палат в Україні та організаційно - правові засади їх діяльності в кінці ХУІІІ - на початку ХІХ ст: Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2003. Вип. 23. С. 218-224.
5. Шевчук Б. Л. Законодавче врегулювання військової повинності громадян і однодворців західних губерній у Російській імперії в дореформений період: Гадяцька угода в контексті польсько-українських відносин. Збірник наукових праць. Житомир, 2013. С. 121-130.
6. Saunders D. Russia in the Age of Reaction and Reform 1801-1881: New York: Routledge, 2014. 386 p.

Володимир АНІСІМОВ

*Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
avolodimir118@gmail.com*

ДЕКОМУНІЗАЦІЯ В ІСТОРИЧНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ 2014 – 2019

Петро Олексійович Порошенко – п'ятий президент України, який прийшов до влади внаслідок Євромайдану та революції Гідності, які скинули попередню владу. Це відбулося на хвилі агресії Російської Федерації, коли був анексований Крим, а на частині Донецької та Луганської областей відбулися псевдореферендуми, які проголосили незалежність цих територій. Згадані події вплинули на історичну політику, яку проводив Петро Порошенко.

У подібних умовах в Україні були проведені президентські вибори, переможцем із яких вийшов 49-річний бізнесмен Петро Порошенко. Утвердившись при владі, він зіткнувся з великою кількістю проблем. Однією з основних був ідеологічний вакуум, який склався після падіння президента Віктора Януковича. І його доводилося долати, проводячи історичну політику.

Важливою складовою цієї політики була декомунізація. Україна постала з УРСР і в значній мірі є її спадкоємицею. Це пояснює активну декомунізацію в період президенства Петра Порошенка. Україна після падіння СРСР пробує поєднати європейський та національний проекти в розбудові держави. Обидва критикують радянський спадок.

У часи президенства Кравчука, Кучми, Ющенка, Януковича Україна пробувала активно інтегрувати радянську спадщину в історичну політику. Активно маневруючи між Сходом і Заходом, політичні еліти мали простір для маневру. І вони не прагнули серйозно змінювати історичну політику. Хоча на заході України декомунізація у формі знесення пам'ятників і перейменування вулиць тривала ще з 1990-років. Після Євромайдану, затвердивши новий євроатлантичний вектор, українська влада поступово почала активно позбуватися радянської спадщини.

Що ж таке декомунізація? Чіткого терміну, визначеного законодавчим актом, не існує. Однак є цілий «декомунізаційний пакет», до якого входять 4 закони, що визначили суть цієї політики: Закон України «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років»; Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки»; Закон України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті»; Законі України «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років».

Згідно із законом України «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років» дозволено відкриття архівів, які раніше були недоступними. Окрім цього, згаданий закон сприяв спрощенню доступу до джерел.

Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» став опорою проведенню політики декомунізації. І полягав у створенні законодавчої бази для знесення пам'ятників та перейменування об'єктів топонімії, населених пунктів, присвячених діячам комуністичного руху. Окрім того, закон встановлював відповідальність за пропагування комунізму.

Закон України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті» спрямований на формування державного пантеону борців за незалежність України, встановлення їх правового статусу. Також він затверджував нагороди та пільги для них.

Цей закон започаткував реабілітацію націоналістичного підпілля ОУН та УПА на державному рівні.

Закон України «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років» затвердив нове свято – День пам'яті та примирення, яке стали відзначати 8 травня. Воно мало витіснити з народного сприйняття інше свято – День перемоги, яке займало важливу роль в історичній політиці до цього моменту. Результати її проведення були суперечливими.

Декомунізація планувалася як політика спрямована на подолання важкого минулого. З одного боку, вона була ефективною лише фасадно. Було змінено назву: «51 000 об'єктів топоніміки, біля 1000 населених пунктів, 26 районів, 75 закладів освіти, 30 залізничних об'єктів» [1]. Знесено 2500 пам'ятників радянським діячам [1]. Україна активно позбавлялася символів свого комуністичного минулого.

З іншого боку, виникає безліч питань відносно цієї політики. Незрозумілим залишається термін «декомунізація». Що таке «комунізм» і чи був він у Радянському Союзі? Чому одним «комуністам» можна зносити пам'ятники, а іншим не можна? Де є та межа, за яку не можна переходити при здійсненні «декомунізації»? На ці всі питання неможливо знайти відповіді у вказаних законах. І ці питання провокують активну суперечку в суспільстві.

Окрім того, якщо ми подивимося на дослідження, проведене Vox Populi Agency) в 2019 році, то виявиться, що близько 73 % населення мають ліві та авторитарні погляди на роль держави в економіці [2]. На практиці декомунізація не зачепила патерналістську свідомість населення. І чи взагалі вона могла її зачепити – це велике питання.

Американський соціолог Рональд Інглехарт встановив, що всі наші людські цінності можна об'єднати в дві великі групи: цінності виживання та самовираження. Коли нам важко живеться, коли нам загрожує війна, голод, висока злочинність, ми живемо в економічно слабкій державі, то схильні боротися за виживання. У такому суспільстві домінують цінності виживання.

Коли наше життя налагоджується, ми почуваємося у відносній безпеці, починаємо самовиражатися. У нас починають домінувати цінності самовираження. І зміна цих цінностей відбувається поступово – за рахунок зміни покоління. Усе залежить від того, яка ситуація в країні.

Таким чином, можна зробити висновок: щоб подолати важке комуністичне минуле, варто провести необхідні політичні та соціальні

реформи, які більш ефективно можуть змінити ментальність людей. Справжня декомунізація ще попереду.

ЛІТЕРАТУРА

1. За роки декомунізації в Україні демонтували більш як 1300 пам'ятників Леніну. УКРІНФОРМ: веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3064494-za-roki-dekomunizacii-v-ukraini-demontuvali-bils-ak-1300-pamatnikiv-leninu.html> (дата звернення 08.05. 2024).
2. 73% українців схильні до лівих та авторитарних поглядів щодо впливу держави на економіку. Економічна правда: веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/06/5/648472/> (дата звернення 08.05. 2024).

Nazar Syrotiuk

*Postgraduate student of the
Department of History of Ukraine, Archeology
and Special Branches of Historical Science,
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,
Ternopil, Ukraine
nazar.syrotjuk@gmail.com*

THE ISSUE OF FEMALE EDUCATION IN HALYCHYNA AT THE END OF THE 19TH AND THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY (BASED ON MATERIALS FROM THE NEWSPAPER «RUSLAN»).

The issue of female education in the history of Halychyna at the end of the 19th and the beginning of the 20th century is complex and multifaceted. The educational process in this region at that time had its peculiarities, particularly in the context of gender roles and the socio-cultural environment. The role of women in Galician society and their access to education, reflected in various aspects of their lives, deserve special attention.

Based on materials from the newspaper «Ruslan», which actively reflected the social and cultural trends of Halychyna, the development of the system of female education and the highlighting of issues related to this sphere can be traced. Through the lens of articles and publications of this periodical, one can better understand the characteristics of educational institutions, curriculum, as well as societal discussions and debates surrounding female education.

In this article, we will attempt to analyze the issue of female education in Halychyna during the specified period, using materials from the newspaper «Ruslan» as a source for studying the socio-cultural context and dynamics of changes in the education system for women. Shedding light on this issue will